

Ukončení studia, závěrečné zkoušky – obor Vychovatelství_CŽV

Studium bude završené závěrečnou ústní zkouškou z předmětů pedagogika, z psychologie a z reflexe pedagogické praxe, která je prezentována prostřednictvím písemných záznamů z praxí. Závěrečná zkouška bude probíhat pod garancí zkušební komise, které bude předsedat odborník z oblasti pedagogiky nebo psychologie. Komise bude tříčlenná; složená z pedagoga/pedagožky, psychologa/psycholožky a vedoucího/vedoucí závěrečné práce. Po zdárném absolvování studia obdrží účastníci osvědčení o absolvování vzdělávacího programu.

Klasifikační stupnice odpovídající zásadám ECTS má tyto stupně					
stupeň	písmenné hodnocení	číselná	Stupeň	písmenné hodnocení	číselná
výborně	A	1	velmi dobře minus	D	2,5
výborně minus	B	1,5	dobře	E	3
velmi dobře	C	2	nevyhovující	F	4

Závěrečná zkouška bude tvořena souhrnnou ústní zkouškou z pedagogiky (pedagogika, speciální pedagogika, metodika výchovy, pedagogická komunikace, reflexe praxe), z psychologických předmětů a obhajoby závěrečné práce. Plán evaluace vzdělávacího programu je přiložený na samostatném formuláři.

Okruhy k závěrečné ústní zkoušce z oblasti pedagogiky a psychologie (dle Standardů)

1. Vysvětlete pojem pedagogika jako věda a její aplikace v praxi. Popište moderní pedagogiku, její základní pojmy, aktuální výzvy a trendy. Vysvětlete vybrané soudobé teorie vzdělávání a jejich aplikaci ve školní pedagogice a v oblasti volného času (např. spiritualistické, personalistické, kognitivně-psychologické, sociokognitivní, akademické a technologické přístupy).
Popište tělesný a psychický vývoj u dětí předškolního věku. Jaké jsou možné příčiny problémového chování dítěte v daném období? Zkuste popsat předškolní věk z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).
2. Vysvětlete pojem alternativní pedagogické směry a tradiční školství. Popište vybrané alternativní vzdělávací přístupy, jako jsou Montessori pedagogika, Waldorfská pedagogika, Freinetova pedagogika, Daltonský plán a další. Srovnajte metody, principy a edukační strategie těchto přístupů s klasickým školním vzděláváním.
Popište vznik oboru Psychologie. Hlavní psychologické směry 20. století. Stručná charakteristika jednotlivých směrů psychologie (hlubinná psychologie, behaviorismus, humanistická psychologie, ...)
3. Vysvětlete vzdělávání a učení v kontextu kurikulárních dokumentů, jako jsou Rámcový vzdělávací program (RVP) a Školní vzdělávací program (ŠVP). Popište strukturu a obsah vzdělání v českém školství s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí žáků v 21. století.

Uveďte osobnostní a kvalifikační předpoklady pedagogické profese, včetně pedagogických znalostí, dovedností a postojů potřebných pro efektivní podporu žáků v edukačním procesu.

Vybraná témata obecné psychologie: Popište, jak ovlivňují psychické procesy (vnímání, představivost, fantazie, pozornost, ...) výchovu a vzdělávání.

4. Popište roli učitele v procesu učení a sociálního učení. Objasněte pedagogickou diagnostiku žáků ve třídě a inkluzivní přístup při zohlednění individuálních odlišností a psychického vývoje jedince. Zkuste popsat jaké mohou být důvody k vyžádání diagnostiky u dítěte.
Vysvětlete proces socializace osobnosti. Mechanismy, socializační faktory, dělení. Psychologické podmínky výkonu dítěte v rámci výchovně vzdělávacího procesu. Inteligence.
5. Vysvětlete pojem vzdělávací instituce a koncept celoživotního učení. Popište formální, neformální a informální vzdělávání, jejich vzájemné vztahy a vliv na osobní rozvoj jednotlivce i sociální dynamiku skupiny. Uveďte význam těchto forem vzdělávání v současné pedagogické praxi.
Vysvětlete pojem psychologie jako vědy a její uplatnění ve výchovném procesu. Popište základní obory psychologie a vysvětlete biologickou, sociální a osobní determinovanost psychiky. Uveďte, co je temperament a charakter.
6. Vysvětlete pojem sociální interakce a sociálně psychologické profesní dovednosti pedagoga. Popište sebepoznávání, sebereflexi a poznávání druhých. Uveďte principy efektivní pedagogické komunikace (pedagog - žák, pedagog - rodič, pedagog - pedagog), konflikty a jejich zvládání, zpětnou vazbu a formativní hodnocení.
Vysvětlete pojem školní zralost. Popište tělesné a psychické vývojové změny v období nástupu na základní školu. Jaké jsou vývojové předpoklady dítěte pro úspěšný přechod na základní školu? Popište příklad dítěte s nějakou vážnou překážkou nástupu do školy.
7. Vysvětlete pojem výchova, její rysy, funkce, cíle, složky, principy, formy a činitele výchovy. Popište výchovné styly, výchovný proces, roviny pedagogického působení a postoje pedagoga k žákům. Vysvětlete, jak lze využít Bloomovu taxonomii kognitivních cílů při plánování a realizaci vzdělávacího procesu.
Popište tělesný a psychický vývoj u dětí na 1. stupni základní školy. Jaké vývojové poruchy se mohou projevit u dítěte v daném období? Jak může pedagog pomoci dětem s těmito poruchami? Zkuste popsat období pubescence z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).
8. Vysvětlete pojmy sebepoznání, sebehodnocení a sebevýchova. Popište výchovu k prosociálnímu jednání a problematiku autority a kázně. Uveďte instituce poskytující odbornou pomoc a podporu dětem a jejich rodinám. Popište strategii krizové intervence při řešení náročných situací ve školním prostředí.
Vysvětlete pojem pubescence neboli období časně (střední) adolescence. Popište tělesné a psychické vývojové změny v tomto období. Jak se proměňuje myšlení a sebehodnocení těchto dětí? Zkuste popsat období pubescence z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).
9. Vysvětlete pedagogické využití základů sociální psychologie, včetně malé sociální skupiny, vztahů a komunikace ve skupině, procesu skupinové dynamiky (Tuckmanův model vývoje

týmu) a nástrojů pro práci se skupinou. Popište didaktické principy (J. A. Komenský), výukové strategie a přístupy podporující bezpečné prostředí pro učení žáků.

Vysvětlete pojem (střední) pozdní adolescence. Popište tělesné a psychické vývojové změny v tomto období. Jak se proměňuje myšlení a sebehodnocení těchto náctiletých? Zkuste popsat období adolescence z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).

10. Vysvětlete, co jsou hodnoty a jak ovlivňují chování a rozhodování jedince. Uveďte příklady hodnot a jejich význam ve výchovném procesu. Definiujte pojem sociální role a popište, jaké role mohou jednotlivci zastávat v různých sociálních kontextech. Vysvětlete teorii sociálního učení a popište, jak se děti učí sociálním dovednostem prostřednictvím interakce s ostatními. Vysvětlete pojmy klima třídy/skupiny a klima školy/zařízení. Jak se klima mohou negativně/pozitivně proměňovat a z jakých příčin? Jaké nástroje má pedagog k ovlivnění klima třídy/skupiny. Při jakých příležitostech/problémech je žádoucí měření klima třídy/skupiny?
11. Vysvětlete psychologii učení, včetně druhů učení, podmínek učení a stylů učení, a popište motivaci a motivační procesy. Uveďte, jak pedagogové mohou využít pedagogickou diagnostiku k rozvoji potenciálu žáka (facilitující a inhibující faktory). Popište metody výuky, jako jsou frontální, projektová a skupinová výuka, a jejich vliv na učení žáků. Příčiny adaptačních potíží v průběhu výchovně vzdělávacího procesu. Rizikové projevy dítěte (záškoláctví, šikana, krádeže, závislosti, agresivita) Jak by se mělo postupovat v řešení šikany? Jak může pedagog přispět k prevenci dobrých vztahů ve skupině?
12. Definiujte pojem duševní zdraví, význam a strategie podpory wellbeingu. Popište roli vzdělávacích institucí při podpoře duševního zdraví, včetně prevence a intervence. Popište typy podpůrných opatření pro duševní zdraví, jako jsou psychologická podpora, školní poradci, programy pro rozvoj emocionálních dovedností, mindfulness a krizová intervence. Vysvětlete pojmy psychohygiena, stres, frustrace, deprivace, frustrační tolerance. Jaké mohou být příčiny stresu a frustrace u dětí a pedagogů? Zkuste říct, jak může vypadat prevence únavy a stresu u dětí a pedagogických pracovníků? Jak poznáte, že někdo trpí syndromem vyhoření?
13. Definiujte pojem volný čas a jeho význam, včetně role volného času ve zdraví a osobním rozvoji. Popište typologii volnočasových aktivit a jejich vliv na osobnostní rozvoj jednotlivců. Uveďte význam multikulturní výchovy při rozvíjení tolerance a kulturního porozumění, včetně témat jako xenofobie, rasismus, předsudky a diskriminace. Jaký psychický vliv má na žáka/dítě prostředí rodiny? Co vše může z hlediska rodiny ovlivňovat žákovy školní výsledky a chování ve škole? Zkuste popsat efektivní spolupráci mezi organizací/školou, rodinou a dítětem. Jakou roli v ní může hrát pedagog?
14. Objasněte poslání současné školy a její roli v oblasti výchovy ve volném čase. Porovnejte edukační přístupy ve školním prostředí a v oblasti volného času. Uveďte roli pedagoga (animátora) a význam her a zážitkových aktivit. Popište přípravu a realizaci vícedenních akcí, teorii zážitkové pedagogiky (Kurt Hahn, David Kolb a další) a animace volného času, včetně participace dětí a mládeže na těchto aktivitách. Popište základní klinické metody psychologické diagnostiky. U každé techniky uveďte příklad z praxe. Jak může pedagog využít výsledky diagnostiky v práci s dítětem?
15. Definiujte inkluzivní pedagogiku, popište roli inkluzivní školy a vysvětlete význam multiprofesní spolupráce. Uveďte, jak lze konkrétně poskytnout podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole. Popište diagnostiku a podpůrná opatření, jako jsou asistenti

pedagoga, speciální pomůcky, individuální vzdělávací plány, diferenciací výuky, logopedická a psychologická podpora.

Vybraná témata obecné psychologie: Popište, jak ovlivňují psychické procesy (myšlení, řeč, paměť, učení, atd.) výchovu a vzdělávání. Vysvětlete Maslowovu pyramidu potřeb a její význam ve vzdělávacím procesu. Popište, jak jednotlivé úrovně potřeb ovlivňují motivaci a učení žáků.

Doporučená literatura k pedagogice:

- Fletcher-Wood, H. (2021). *Responzivní výuka: kognitivní vědy a formativní hodnocení v praxi*. Euromedia Group.
- Gordon, T. (2015). *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Malvern.
- Gulová, L. (2015). *Aplikace mechanismů sociální pedagogiky do sociální a pedagogické práce; praxe a výzkum*. MUNIPRESS.
- Kraus, B. (2008). *Základy sociální pedagogiky*. Portál.
- Lechta, V. (2010). *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Portál.
- Němec, J., Gulová, L., Horká, H., Košatková, M., Kurowski, M., Nehyba, J., & Pospíšil, R. (2022). *Teorie a metodika výchovy* (1. elektronické vydání). Masarykova univerzita.
- Průcha, J. (2017). *Moderní pedagogika*. Portál.
- Reitmayerová, E., & Broumová, V. (2007). *Cílená zpětná vazba*. Portál.
- Rosenberg, M. B. (2020). *Nenásilná komunikace v praxi*. Portál.
- Šíp, R., Denglerová, D., Bielik, M., Ďulíková, L., Kalenda, J., Košatková, M., Kurowski, M., Gulová, L., & Trapl, F. (2022). *Na cestě k inkluzivní škole: interakce a norma*. Masarykova univerzita.
- Slowík, J. (2022). *Inkluzivní speciální pedagogika*. Grada.
- Střelec, S. (2004, 2006). *Studie z teorie a metodiky výchovy* (I. a II.). Masarykova univerzita.

Doporučená literatura k psychologii:

- Atkinsonová, R. L. (2003). *Psychologie*. Portál.
- Čáp, J. (1997). *Psychologie výchovy a vyučování*. Univerzita Karlova.
- Fontana, D. (2014). *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Portál.
- Hunt, M. M. (2015). *Dějiny psychologie* (Vydání čtvrté, Renáta Mlíková, Překladatel, & Ivo Müller, Překladatel). Portál.
- Kolář, M. (2011). *Nová cesta k léčbě šikany*. Portál.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2., aktualizované vydání). Grada.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (2010). *Psychologie dítěte* (Vyd. 5, Eva Vyskočilová, Překladatel). Portál.
- Plháková, A. (2023). *Učebnice obecné psychologie* (2., doplněné, aktualizované a přepracované vydání). Academia.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.
- Výrost, J. (Ed.). (2008). *Sociální psychologie* (2., přeprac. a rozš. vyd, Ivan Slaměník, Editor). Grada Publishing.

PEDAGOGICKÁ PRAXE

Hodnocení praxe, diskuse k Deníku praxe.

OBHAJOBA ZÁVĚREČNÉ PRÁCE